

Лекція з дисципліни «Всесвітня історія»

На тему: «Сполучені Штати Америки»

План:

1. Становище США після Першої світової війни.
2. Економічна криза 1920-1921 рр. Початок правління республіканців.
3. Доба «проспериті» («процвітання») 1922-1929 рр.
4. «Велика депресія» 1929-1933 рр.
5. «Новий курс» Ф. Рузвельта.

1. Становище США після Першої світової війни.

США в повоєнний період закріпили за собою становище економічно наймогутнішої країни світу. Оскільки на території Американського континенту не велися бойові дії, країна не зазнала масових руйнувань і людських жертв, як це було в Європі.

Демократична партія і президент В. Вільсон оголосили в 1917 р. курс на здобуття «світового лідерства». Його шляхом реалізації стала програма «14 пунктів».

Проте рішення Паризької конференції 1919 р. розчарували адміністрацію президента. США не отримали жодної з мандатних територій, а в роботі Ліги Націй провідне становище посіли Франція та Велика Британія. У США республіканці, заявивши про свою опозицію до уряду, дотримувалися позицій ізоляціонізму та заперечували ратифікацію Версальського договору й участь країни в діяльності Ліги Націй.

У березні 1920 р. Версальський договір не був ратифікований, і стало зрозуміло, що зовнішньополітичний курс В. Вільсона зазнав краху. Неможливість участі через хворобу на президентських виборах 1920 р. та відповідно поразка програми В. Вільсона заблокувала подальше проведення соціальних реформ у внутрішній політиці, а в зовнішній політиці запанував ізоляціонізм.

2. Економічна криза 1920-1921 рр. Початок правління республіканців.

Влітку 1920 р. в США розпочалася глибока економічна криза, що швидко поширилася на промисловість та сільське господарство. Кількість безробітних у 1921 р. досягла 5,7 млн осіб. Ціни на сільськогосподарську продукцію знизилися у 3—4 рази, що спричинило розорення багатьох фермерських господарств.

Новим президентом США став республіканець Воррен Гардінг (1921—1923 рр.). Він узяв курс на повернення до довоєнних порядків. Загалом курс В. Гардінга позитивно вплинув на економіку.

3. Доба «проспериті» («процвітання») 1922-1929 рр.

У 1922—1929 рр. у США відбувався бурхливий розвиток промислового виробництва. Країна стала виробляти 44 % промислової продукції на Заході. Цей період отримав назву «проспериті» («процвітання»).

Запроваджувалися нові виробничі технології. На автомобільних заводах Генрі Форда в Детройті розпочалося масове виробництво конвеєрним методом. Завдяки цьому 15 мільйонів — це загальна кількість випущених автомобілів моделі Ford Model T за весь період її виробництва з 1908 по 1927 рік.

Крім автомобільної, найбільш інтенсивно в цей період розвивалися машинобудівна, електротехнічна, хімічна й авіаційна галузі. Дедалі більшу роль відігравали об'єднання акціонерів товариств і корпорацій — своєрідні форми колективного бізнесу.

У 1920-х рр. на найбільшій у світі Нью-Йоркській фондовій біржі спостерігався справжній бум, пов'язаний із купівлею та продажем акцій. Усі прагнули придбати акції, щоб потім їх продати з вигодою.

Зовнішній блиск доби «проспериті» приховував чимало проблем. Економічне піднесення не торкнулося цілої низки галузей. Сільське господарство перебувало в затяжній кризі. У країні налічувалося 1,5—2 млн безробітних.

У 1924 р. президентом США було обрано республіканця Кельвіна Куліджа. Своїм девізом він проголосив «Справа Америки — бізнес». Виступаючи за невтручання держави в економіку, він сприяв зростанню прибутків корпорацій, знижував для них податки й надавав державні субсидії. Однак законопроект про державну допомогу фермерським господарствам він двічі відхилив. Перемога республіканців на виборах 1928 р. привела на посаду президента Герберта Гувера (1929—1933 рр.), який обіцяв подолати злидні й забезпечити кожному заможне життя.

4. «Велика депресія» 1929-1933 рр.

29 жовтня («чорний вівторок») 1929 р. відбувся крах на Нью-Йоркській фондовій біржі. Розпочалася небувала за глибиною та наслідками економічна криза — «велика депресія». Лише за один день загальна сума падіння ціни на акції досягла 10 млрд доларів. Тисячі банків, промислових і торговельних компаній збанкрутіли. Промислове виробництво до 1932 р. скоротилося вдвічі. Завдяки державній підтримці в країні залишилися лише великі корпорації.

Голодуючі шикувалися в довгі черги біля благодійних пунктів за безкоштовною їжею. Доведені до відчаю люди здійснили два «голодні походи» на Вашингтон. Неспроможність адміністрації Г. Гувера подолати кризу призвела до падіння авторитету республіканців у США.

5. «Новий курс» Ф. Рузвельта.

У 1932 р. новим президентом було обрано демократа Франкліна Делано Рузвельта (1933—1945 рр.), який започаткував глибокі реформи для подолання кризи. Його політика під назвою «новий курс» відновила державне регулювання економіки.

У 1934 р. було проведено девальвацію долара й створено комісію з торгівлі акціями, що контролювала діяльність фондової біржі з метою припинення спекуляцій за завищеною вартістю.

Центральне місце серед заходів, здійснених у перші 100 днів президентства Ф. Рузвельта, посіли закони про поліпшення становища в сільському господарстві та промисловості. У сільському господарстві створювався механізм, зорієнтований на скорочення виробництва основних видів сільськогосподарської продукції.

Були запроваджені також соціальні заходи: уведено державну систему надання допомоги вдовам, сиротам та людям з інвалідністю, страхування безробітних осіб і пенсійне забезпечення. У 1935 р. було прийнято національний акт про трудові відносини — закон Вагнера. Він закріпив право робітництва на організацію профспілок, проведення страйків і запровадив систему державного регулювання трудових відносин.

Почалися реформи в системі оподаткування — було збільшено ставки податків на надприбуток, спадщину й дарчі.

У 1938 р. президент запропонував Конгресу подальші реформи. Серед них були заходи з державного регулювання сільського господарства, закон про справедливі умови праці, яким остаточно було заборонено дитячу працю, тощо.

У 1939 р. Ф. Рузвельт відмовився від нових реформ. Аж до вступу в Другу світову війну в 1941 р. його адміністрація прагнула закріпити вже здійснені реформи «нового курсу». Під тиском прибічників ізоляціонізму Конгрес у 1935—1937 рр. прийняв три Закони про нейтралітет.